

МАЙСТЭРНЯ НАСТАЎНІКА

М. В. Жуковіч

Канспекты ўрокаў пазакласнага чытання 3 клас

*Вучэбна-метадычны дапаможнік для настаўнікаў
устаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай і рускай мовамі навучання*

Мінск

«Сэр-Віт»
2020

ПРАДМОВА

Праблема далучэння дзяцей да кніг у апошні час стала вельмі вострай, амаль што набыла глабальны характар. Бурнае развіццё такіх выгод цывілізацыі, як інтэрнэт, тэлебачанне, радыё і іншае, прывяло да значнага зніжэння цікаўнасці дзяцей да чытання.

Настаўніку пачатковых класаў неабходна наладжваць стасункі сучаснага вучня з кнігай, бо кампенсавать гэтую страту ў будучым ужо будзе позна. Яшчэ славыты педагог Васіль Сухамлінскі сцвярджаў: «Каб падрыхтаваць чалавека духоўна да самастойнага жыцця, патрэбна ўвесці яго ў свет кніг. Кніга павінна стаць для кожнага выхаванца сябрам і мудрым настаўнікам. Я бачу важную выхаваўчую задачу ў тым, каб кожны хлопчык, кожная дзяўчынка, заканчваючы пачатковую школу, імкнуліся да адасаблення з кнігай – да меркаванняў і роздуму. Адасабленне – не адзіноцтва. Гэта пачатак самавыхавання думак, пачуццяў, перакананняў, поглядаў. Яно магчыма толькі пры ўмове, калі кніга ўваходзіць у жыццё маленькага чалавека як духоўная неабходнасць». І далей: «Калі з дзяцінства ў дзіцяці не выхавана любоў да кнігі, калі чытанне не стала яго духоўнай патрэбай на ўсё жыццё, – у гады сталасці душа падлетка будзе пустой, на свет божы выпаўзае, быццам невядома адкуль, дрэннае».

З дапамогай якіх адукацыйных тэхналогій урэшце не страціць сучаснага чытача? Як выхаваць у вучняў пачатковых класаў чытацкую самастойнасць? На гэтыя і іншыя проблемныя пытанні мы спрабуем даць адказы ў гэтым вучэбна-метадычным дапаможніку і такім чынам спадзяемся аблегчыць працу настаўнікаў.

На I ступені агульнай сярэдняй адукацыі адной з эфектыўных форм выхавання актыўных вучняў-чытачоў, прывіцця ў дзяцей устойлівай цікаўнасці да чытання кніг з'яўляецца пазакласнае чытанне.

Пазакласнае чытанне – састаўная частка вучэбнага прадмета «Літаратурнае чытанне» (II–IV класы). На правядзенне такіх урокаў вучэбнай праграмай адводзіцца па 9 гадзін у кожным класе.

Урокі пазакласнага чытання маюць сваю адметнасць і спецыфіку, і пры дакладнай арганізацыі гэтыя нешматлікія заняткі здольны зрабіць многае. Як паказвае шматгадовы педагогічны вопыт працы аўтара ў школе, заняткі пазакласнага чытання павінны быць цікавымі, займальнымі, стаць своеасаблівым святам кнігі. Звычайна многія вучні пазакласнае чытанне чакаюць з нецярпеннем і актыўна рыхтуюцца да яго правядзення.

Актуальным з'яўляецца пытанне аб арганізацыі, метадычных формах і прыёмах правядзення ўрокаў пазакласнага чытання. Выбар канкрэтнай метадычнай формы правядзення абумоўліваецца псіхалага-педагагічнымі і ўзроставымі

асаблівасцямі вучняў, іх пазнавальнымі магчымасцямі, тэматыкай заняткаў, мэтамі іх правядзення.

У гэтым вучэбна-метадычным дапаможніку пазакласнае чытанне арганізуецца з улікам метаду фарміравання самастойнасці малодшых школьнікаў. Гэты метад быў прапанаваны ў працах расійскага вучонага Н. М. Святлоўскай. Сфармуляваная ёю ідэя была плённай і перспектыўнай, знайшла прымяненне ў сучаснай сістэме па рэалізацыі прынцыпаў літаратурнага навучання ў класах на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі.

Навучанне дзяцей 6–9 гадоў чытання арганізуецца на ўроках пад кіраўніцтвам настаўніка і мае свае заканамернасці, сярод якіх найважнейшае значэнне надаецца мэтанакіраванасці і паслядоўнасці. Навучанне складаецца з трох асноўных этапаў:

першы этап – **падрыхтоўчы**, які ажыццяўляецца паралельна з перыядам навучання дзяцей у I класе;

другі – **пачатковы**, у II класе;

трэці этап – **асноўны**, які падраздзяляецца на асноўны (III клас) і **заклучны**, ці **змешаны**, (IV клас).

У адпаведнасці з этапамі навучання ў методыцы пазакласнага чытання распрацавана адпаведная **тыпалогія ўрокаў**: заняткі **падрыхтоўчага** этапу, урок **пачатковага** этапу, урок **асноўнага** этапу.

Мэта гэтага выдання – прапанаваць настаўнікам магчымыя варыянты арганізацыі і правядзення ўрокаў пазакласнага чытання з улікам выпрацаваных метадычных падыходаў. Але ва ўмовах зніжэння цікаўнасці да кнігі, калі «дзеці лічбавай эры» пачалі аддаляцца ад традыцыйнай (папяровай) кнігі, аддаючы перавагу аўдыяльнаму, экраннаму чытання, існуе патрэба ў арганізацыі ўрокаў пазакласнага чытання з прынцыпова новых метадалагічных пазіцый.

Спасылаючыся на вопыт расійскіх вучоных, аўтар вучэбна-метадычнага дапаможніка пры канструяванні заняткаў пазакласнага чытання дапускае адступленні ад традыцыйнай сістэмы і робіць акцэнт на выкарыстанне **нестандартных форм іх правядзення**: урок-загадка, урок-казка, урок-крыжаванка, урок-падарожжа, урок-партрэт, урок-панарама, урок-конкурс, урок-КВіЗ, урок-сустрэча і інш.

Як вядома, нестандартны ўрок мае нетрадыцыйную структуру ў адрозненне ад класічнага. Такім заняткам характэрны адыход ад шаблонаў у арганізацыі, на іх пануе свабодная і творчая атмасфера, выкарыстоўваюцца разнастайныя формы групавой работы. Падабраныя заданні павінны развіваць у вучняў логіку, вобразнае мысленне і знаходлівасць, мець практычную значнасць і накіроўваць на міжпрадметныя сувязі.

Сучасны настаўнік пачатковых класаў мае права выбіраць тыя метады, прыёмы і формы работы, якія, на яго думку, з'яўляюцца эфектыўнымі і прадуктыўнымі. Але пры падрыхтоўцы і распрацоўцы любога ўрока пазакласнага чытання важна памятаць пра галоўны аб'ект вывучэння – кнігу, мастацкі ці навукова-папулярны твор з кола чытання для дзяцей адпаведнага ўзросту.

Арганізуючы заняткі па пазакласным чытанні, настаўнікам рэкамендуецца звярнуцца да **метаду чытання-разгляду** (паводле Н. М. Святлоўскай), які відавочна актывізуе слоўнікавы запас вучняў, фарміруе іх вобразнае ўяўленне, развівае творчыя задаткі. У выданні падаецца сціслае апісанне алгарытмаў гэтага метаду ў раздзеле «Метады, прыёмы і формы работы на асноўных этапах заняткаў пазакласнага чытання».

Далёка няпоўны пералік асноўных тэхнік работы з кнігай – чытанне ўголас, гутарка аб прачытаным, метады дыскусіі, пераказ, дыдактычныя гульні, конкурсы, інсцэніроўкі, выставы кніг і інш. – дапамогуць зрабіць урокі пазакласнага чытання цікавымі, займальнымі і прадуктыўнымі.

Што датычыцца **ацэньвання ўмення** вучнямі **чытаць**, то яно на занятках пазакласнага чытання навукоўцамі-метадыстамі не рэкамендуецца, каб не адбіць у дзяцей ахвоты да «адасаблення з кнігай». На нашу думку, настаўнік на этапе падагульнення і ацэнкі вучэбнай дзейнасці вучняў мае права ўлічваць і іх якасць правільнага і асэнсаванага чытання ўголас. У адрозненне ад звычайнага літаратурнага чытання, настаўніку не варта адводзіць шмат часу і на **слоўнікавую работу**: разгледзець усе цяжкія і незразумелыя словы проста немагчыма. Дастаткова звярнуць увагу дзяцей на ссылкі і зноскі, што змешчаны знізу старонкі ці ў канцы кнігі.

Звяртаем увагу і на выкарыстанне на занятках пазакласнага чытання **пераказу** прачытанага. Вучні перадаюць сюжэт сцісла ці пераказваюць тыя ўрыўкі, якія ім найбольш спадабаліся (выбарачны пераказ). Можна практыкаваць перадачу прачытанага і па ролях, калі інсцэніруюцца асобныя сцэны з прачытанай кнігі.

Існуюць таксама разнастайныя формы творчага афішавання: вучнямі дэманструюцца самастойна намаляваныя ілюстрацыі да прачытанага, выконваецца лепка фігур вобразаў-персанажаў з пластыліну ці прадстаўляюцца намаляваныя партрэты галоўных герояў або выкананыя аплікацыі і г. д.

На этапе абмеркавання прачытаных кніг ці твораў настаўнікам выкарыстоўваецца форма **гутаркі**, але не так шырока, як на звычайных занятках. Падчас дыялогу з вучнямі прапануем ім выказваць асабістае ўражанне ад прачытанага ці пачутага, акрэсліваць час і месца падзей у творы, сачыць за прычынна-выніковымі сувязямі, паслядоўнасцю падзей і ўрэшце вызначаць асноўную думку твора.

Безумоўна, важную ролю ў фарміраванні актыўнага чытача адыгрываюць **бібліятэчныя ўрокі**. Вучэбнай праграмай яны таксама прадугледжаны ў кожным класе пачатковай школы: арганізуюцца і праводзяцца адзін раз у год у школьнай ці дзіцячай бібліятэцы. Дзякуючы экскурсіі ў бібліятэку малодшыя вучні знаёмяцца з самай установай культуры, яе кніжным фондам, прынцыпамі расстаноўкі кніг на паліцах, з электронным каталогам – такім чынам паступова фарміруецца ў дзяцей уменне карыстацца даведачна-бібліяграфічным апаратам і інш.

Праводзіць бібліятэчныя ўрокі варта ўсё-такі ў бібліятэцы, хоць магчымыя варыянты і ў чытальнай зале, вучэбным кабінёце ці на ўлонні прыроды. Важна, каб падчас заняткаў прыняў удзел і сам бібліятэкар. Як спецыяліст ён дакладна раскрые тэма пытанні, што вызначаны ў вучэбных праграмах па літаратурным чытанні пад рубрыкай «Фарміраванне самастойнай чытацкай дзейнасці з кнігай».

Эфектыўным спосабам рэкламы кнігі сучасным вучням з'яўляецца афармленне **вугалка, ці кутка, пазакласнага чытання**. Звычайна ён мае кніжныя паліцы, на якіх дэманструецца класная бібліятэчка, змяшчаецца плакат з заданнямі да чарговых заняткаў пазакласнага чытання, адведзена месца для дзіцячых малюнкаў і вырабаў, можа прысутнічаць стол для работы з кнігай.

Апошнім часам настаўнікі пачатковых класаў пачалі актыўна выкарыстоўваць у сваёй працы платформы **інтэрнэта**, з дапамогай якіх ствараюцца ўласныя блогі, сайты ці проста старонкі. Законныя прадстаўнікі вучняў ды і самі дзеці могуць хутка пазнаёміцца з электронным вугалком пазакласнага чытання, дзе акрэслена тэма чарговага ўрока, змешчаны рэкамендацыйны спіс мастацкіх твораў для самастойнага чытання, самі тэксты.

Спадзяемся, што прадстаўленыя ў гэтай кнізе дыдактычныя матэрыялы і метадычныя рэкамендацыі паспрыяюць фарміраванню ў вучняў II – IV класаў чытацкай самастойнасці, патрэбы ў чытанні кніг, што будзе садзейнічаць справе выхавання актыўных чытачоў, – і тым самым рэалізацыі асноўнай **мэты** заняткаў пазакласнага чытання.

Раздзел 1. МЕТАДЫ, ПРЫЁМЫ І ФОРМЫ РАБОТЫ НА АСНОУНЫХ ЭТАПАХ ЗАНЯТКАЎ ПАЗАКЛАСНАГА ЧЫТАННЯ У ІІІ КЛАСЕ

Традыцыйна ў методыцы правядзення ўрокаў пазакласнага чытання на І ступені агульнай сярэдняй адукацыі вызначаецца сем структурных этапаў:

- 1 – *разгляд дзіцячай кнігі пад кіраўніцтвам настаўніка,*
- 2 – *падрыхтоўка вучняў да ўспрымання мастацкага твора,*
- 3 – *выразнае чытанне настаўнікам мастацкага твора ўслых,*
- 4 – *праверка першапачатковага ўспрымання тэксту,*
- 5 – *узгадненне па памяці пачутага твора,*
- 6 – *гутарка-разважанне па ўражаннях вучняў,*
- 7 – *вынікі заняткаў, рэкамендацыі па рабоце з кнігай у пазаўрочны час.*

Усе пералічаныя этапы рэкамендуецца рэалізоўваць на адным уроку пазакласнага чытання, асабліва ў ІІ і ІІІ класах. Што датычыцца ІV класа, урокаў заключнага тыпу, то настаўніку даецца права выбару.

1 – *разгляд пад кіраўніцтвам настаўніка дзіцячай кнігі, у якой змешчаны пачуты твор (адводзіцца 3–4 хвіліны)*

Настаўнік дэманструе кнігу ў наступнай паслядоўнасці:

- паказвае кнігу;
- знаёміць з вокладкай: агучвае заглавак, прозвішча аўтара і апісвае змешчаны малюнак ці фотаздымак;
- гартае старонкі і звяртае ўвагу на ілюстрацыі;
- праводзіць абмеркаванне: ці можа быць у гэтым выданні пачуты твор?
- самастойнае чытанне-разгляд кнігі вучнямі;
- знаходжанне пэўнага твора ў кнізе.

2 – *падрыхтоўка да ўспрымання мастацкага твора (1–3 хвіліны)*

На гэты этап рэкамендуецца звесці час да мінімуму, каб не стамляць слухачоў, а даць ім магчымасць для яскравага ўспрыняцця мастацкага твора. Кнігу ў пачатку ўрока можна і не паказваць вучням. Тады настаўнік па сваім меркаванні можа памяняць месцамі названыя этапы.

Метады, прыёмы і формы работы:

- зварот да жыццёвага вопыту вучняў. Абмеркаванне звычайнай сітуацыі, якая аналагічная з той, што апісана і ў мастацкім творы;
- прагназаванне зместу па заглаўку і ілюстрацыі да кнігі;
- слуханне музычнага твора, які блізкі па змесце да тэмы чытання і сугучны настрою твора;
- разгляд прынесеных настаўнікам натуральных аб'ектаў, пра якія вядзецца гаворка ў аснове мастацкага твора: прадмет (яблык, пенал і інш.), рысунак ці аплікацыя, на якіх адлюстраваны гэтыя аб'екты; цацкі, муляжы, фотаздымкі і г.д.

- паказ фрагментаў дакументальнага, мультыплікацыйнага ці мастацкага фільма, відэароліка і інш.

3 – *выразнае чытанне настаўнікам мастацкага твора ўслых (3–7 хвілін)*

На ўрок бярэцца невялікі мастацкі твор з дзіцячай кнігі (1–2 старонкі). Выкарыстоўваць хрэстаматыі не рэкамендуецца. Чытае настаўнік выразна і эмацыянальна. Вучні на гэтым этапе заняткаў да чытання не прыцягваюцца.

4 – *праверка першапачатковага ўспрымання тэксту (1–2 хвіліны)*

Гэты этап ажыццяўляецца з мэтай вызначэння эмацыянальна-эстэтычнага ўздзеяння твора на вучняў: як яны ўспрынялі тэкст самастойна, а на што не звярнулі ўвагу.

Гутарка будзецца на аснове 1–2 пытанняў, якія забяспечваюць свабоду самавыражэння вучняў. Напрыклад:

- ці спадабаўся вам твор? Што асабліва спадабалася?
- што вы можаце сказаць пра гэты твор?
- што вам падалося цікавым/ незразумелым/ хвалюючым/ дзіўным?
- што незвычайнага вы даведаліся з гэтага твора?
- ці супалі вашы меркаванні да пачатку чытання са зместам твора?
- якія эпізоды/ словы/ карціны вам падаліся самымі цікавымі/ незвычайнымі? Ці хочацца вам яшчэ раз паслухаць гэты твор? Чаму?
- што вы думаеце аб персанажах верша/ казкі/ апавядання?
- гэты твор вясёлы ці сумны?
- чаму вы смяяліся? чаму вашы твары сталі сур'ёзнымі?
- чаму вы засумавалі?
- якія карціны/ малюнкі вы ўяўлялі сабе, калі слухалі?
- ці было вам сорамна за гэтага героя? Чаму? У які момант?
- ці шкада вам было героя? У які момант вы хваляваліся за яго?
- у які момант вам было страшна?
- ці спадабаліся вам героі апавядання? Чаму?
- якія цуды адкрыў вам пісьменнік?

5 – *узнаўленне па памяці пачутага твора*

Звычайна паўторнае чытанне мастацкіх твораў на ўроках пазакласнага чытання не практыкуецца. Пры неабходнасці настаўнік можа арганізаваць паўторнае чытанне ўсяго твора ці выбарчае чытанне асобных урыўкаў. Калектыўна ўзнаўляецца па памяці пачуты твор, ствараецца просты ці малюнкавы план.

6 – *гутарка-разважанне па ўражаннях чытачоў (4–6 хвілін)*

Асноўнымі відамі дзейнасці на дадзеным этапе з'яўляецца абмеркаванне і асэнсаванне зместу твора па аналітычных пытаннях. Настаўнік рыхтуе і прапануе вучням такія пытанні, каб яны выклікалі неабходнасць даказваць сваё меркаванне.

7 – *вынікі заняткаў. Рэкамендацыі па рабоце з кнігай у пазаўрочны час (1–2 хвіліны)*

Настаўнік дае вучням дамашняе заданне самастойна прачытаць пэўны спіс мастацкіх твораў да чарговага ўрока пазакласнага чытання.

Раздзел 2. ПАЗАКЛАСНАЕ ЧЫТАННЕ Ў ІІІ КЛАСЕ

2.1. Метадычныя рэкамендацыі па правядзенні ўрокаў пазакласнага чытання ў ІІІ класе

Мастацкія і навукова-пазнавальныя творы, рэкамендаваныя для самастойнага чытання вучняў, за выключэннем некаторых, змешчаны ў кнігах: «Хрэстаматыя для пазакласнага чытання ў ІІІ класе. Дапаможнік для вучняў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з рускай мовай навучання і выхавання» ўкладальніка В. І. Гапанёнак (выдавецтва «Сэр-Віт», 2020, серыя «Школьная праграма») і «Літаратурнае чытанне: чытаем разам з буслікам: 3-і клас: дапаможнік для вучняў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з рускай мовай навучання» Т.А. Калінічэнкі (выдавецтва «Сэр-Віт», 2020, серыя «Школьная праграма») і інш.

З ІІІ класа пачынаецца **асноўны этап** фарміравання чытацкай самастойнасці ў вучняў гэтага ўзросту. У дзяцей ужо выпрацаваны некаторыя навыкі чытання, набыты невялікі чытацкі вопыт, умёны арыентавацца ў незнаёмых кнігах. Таму настаўніку гэта дае магчымасць працягнуць работу па фарміраванні ў вучняў самастойнага і мэтанакіраванага выбару кніг у бібліятэцы згодна з тэмай ўрока пазакласнага чытання, а таксама кіравацца даведчаным матэрыялам, алфавітным ці электронным каталогам, якія ёсць у бібліятэках навучальных устаноў і дзіцячых бібліятэках.

На асноўным этапе вучні рыхтуюцца да заняткаў пазакласнага чытання дома, а гэта значыць, што ім ужо даецца дамашняе заданне. Яго віды, акрамя традыцыйных пераказаў ці ілюстрацый, могуць быць і такія: *інсцэніроўка эпіздаў, складанне крыжаванак, падбор прыказак ці загадак да тэмы, напісанне ліста (пісьма) аўтару кнігі ці героя твору, падборка паштоўкі да твору, выраб закладкі з фразамі ці героямі кніг, стварэнне дыяфільма, маркі да творчасці пісьменніка, афармленне эмблемы да ўрока і інш.*

Прынцыпова мяняецца і змест дзейнасці вучняў і настаўніка. Вядучая роля на ўроку павінна належыць дзецям. Яны прыносяць прачытаныя кнігі ў клас і самастойна фарміруюць з іх выставу, прымаюць удзел у абмеркаванні прачытаных кніг ці твораў, дзеляцца адно з адным уражаннямі ад прачытанага, пашыраюць свой круггляд. Настаўнік павінен загадзя паклапаціцца аб стварэнні сваім вучням спрыяльных умоў для чытацкай дзейнасці. А гэта значыць, што адукацыйная задача будучага ўрока павінна быць сфармулявана яркая і дакладна.

Мэтай навучання на асноўным этапе з'яўляецца фарміраванне ў вучняў чытацкіх інтарэсаў. Трэцякласнікі павінны пераканацца ў тым, што кожны чытач можа знайсці ў кнігах для сябе штосьці цікаўнае і карыснае.

Вучэбныя задачы гэтага этапу навукоўцы-метадысты вызначаюць наступныя:

- замацаваць у вучняў інтарэс да самастойнага чытання дзіцячых кніг;
- вучыць суадносіць мэту чытання з чытацкімі дзеяннямі і вынікамі чытання;
- фарміраваць навык самакантролю і самаацэнкі пры чытанні разнастайных кніг;
- замацоўваць уменне дзейнічаць у свеце кніг, якія выклікалі найбольшы інтарэс, з устаноўкай на мэту чытання;
- пашыраць чытацкі кругагляд дзяцей.

Урокі пазакласнага чытання ў III класе складаюцца з трох частак.

На першым структурным этапе вучні самастойна складаюць выставу з прачытаных кніг, адбываецца іх разглядаванне і вызначэнне твораў, якія выклікалі найбольшы інтарэс. Затым трэцякласнікі абменьваюцца ўражаннямі і абмяркоўваюць прачытанае. Заклучным з'яўляецца этап пашырэння чытацкага кругагляду дзяцей пад кіраўніцтвам настаўніка. Заканчваецца ўрок паведамленнем дамашняга задання, якое вывешваецца ў выглядзе рэкамендацыйнага тэматычнага спісу ў «Вугалку чытання» ці на старонцы-блогу настаўніка.

Падчас правядзення заняткаў на асноўным этапе з дзецьмі могуць быць праведзены літаратурныя віктарыны, конкурсы, крыжаванкі і інш.

Структура ўрока асноўнага перыяду:

1) *складанне вучнямі выставы з самастойна прачытаных кніг па тэме ўрока, калектыўны разгляд, вызначэнне кніг, якія выклікалі найбольшую цікаўнасць (да 5 хвілін);*

2) *абмеркаванне ўсімі вучнямі класа вызначаных кніг, твораў, ацэнка сваёй чытацкай дзейнасці (20–25 хвілін);*

3) *пашырэнне чытацкага кругагляду дзяцей пад кіраўніцтвам настаўніка на аснове новых твораў, новых аўтараў, новых жанраў і новых тэм (10–15 хвілін);*

4) *паведамленне мэты чарговага ўрока, рэкамендацыі да пазаўрочнай работы з кнігай (2–3 хвіліны).*

Вучэбная праграма па літаратурным чытанні ў III класе прапануе ў час урокаў арганізоўваць чытанне і **перыядычных выданняў**. Структура заняткаў звычайна не адрозніваецца ад тыповых. Спачатку дзецям на ўроку прапануецца разгледзець і прачытаць любы незнаёмы нумар выбранага для абмеркавання беларускамоўнага часопіса («Вясёлка», «Жэўжык», «Лесавік», «Бярозка»), а затым праводзіцца гутарка-абмеркаванне: што даведаліся з часопіса? Настаўнік дэманструе іх пастаянныя рубрыкі, звяртае ўвагу на асаблівасці выдання, перыядычнасць іх выхаду. Варта ў лексікон трэцякласнікаў увесці тэрміны: *перыядычны друк, журналіст, рэдактар, тыраж, нумар, экзэмпляр*.

З вучнямі III класа вучэбная праграма рэкамендуе ажыццяўляць спецыяльныя практыкаванні па вызначэнні структурных элементаў кнігі: *тытульны ліст, змест, раздзел*. А таксама практычна знаёміць з відамі кніг: *зборнікі аднаго аўтара, розных аўтараў, даведнікі, энцыклапедыі*.

Пералічаныя тэрміны становяцца зразумелымі ў тым выпадку, калі вучні будуць з імі сустракацца сістэматычна і разумець мэту іх выкарыстання.

2.2. Прыкладнае планаванне ўрокаў пазакласнага чытання ў ІІІ класе

№ п.п. і № урока ў агуль- най сістэме	Назва вывуча- нага разд- зела	Тэма ўрока пазаклас- нага чытання	Творы, рэкамендаваныя вучэбнай праграмай для пазакласнага чытання
1	2	3	4
1 / 5	Прыгожая птушка пер'ем, а чалавек вучэннем	Навука не мучыць, а жыць вучыць. Наведванне школьнай (сельскай / гарадской/ раённай) бібліятэкі	Э. Агняцвет «Грамацеі»; Я. Бяганская «Цяжкая задача»; М. Гіль «Першы настаўнік»; А. Дзеружынскі «Балбатуха Міла»; М. Дукса «Скарга кнігі», «Хітры дзённік»; Я. Купала «Юрачка»; А. Масла «Як з'явіўся апостраф»; М. Пазнякоў «Мая бібліятэка»; А. Русак «Мой сябра»; В. Хомчанка «Коска»; У. Юрэвіч «Караблік»; А. Якімовіч «Аб чым спрачаліся кнігі?»
2/12	Увосень і верабей багаты	«У любую пару года слухай родную прыроду. Восеньская старонка»	І. Багдановіч «Восень»; А. Бутэвіч «Прыгоды лісціка- карунчыка»; В. Вітка «Лістапад»; В. Вярба «Гусі клічуць у вырай»; Н. Галіноўская «Восень у лесе»; В. Жуковіч «Адцяцелі жураўлі»; Я. Колас «Восень»; П. Макаль «Асенняе»; І. Навуменка «Падранены журавель», «Пачыналася восень»; Я. Пушча «Залатая пара»; С. Шушкевіч «Лістапад»

ЗМЕСТ

Прадмова.....	3
Раздзел 1. Метады, прыёмы і формы работы на асноўных этапах заняткаў пазакласнага чытання ў III класе.....	7
Раздзел 2. Пазакласнае чытанне ў III класе	9
2.1. Метадычныя рэкамендацыі па правядзенні ўрокаў пазакласнага чытання ў III класе	9
2.2. Прыкладнае планаванне ўрокаў пазакласнага чытання ў III класе	11
2.3. Канспекты заняткаў пазакласнага чытання ў III класе	17
Урок 1	
Тэма. Навука не мучыць, а жыць вучыць.	
Наведванне школьнай (сельскай /гарадской/ раённай) бібліятэкі.....	17
Урок 2	
Тэма. У любую пару года слухай родную прыроду. Восеньская старонка	21
Урок 3	
Тэма. Прыгажэйшая на свеце – беларуская зямля	25
Урок 4	
Тэма. Жывая кніга прыроды.....	29
Урок 5	
Тэма. У любую пару года слухай родную прыроду. Зімяная старонка	32
Урок 6	
Тэма. Добраму вучыся змалку	35
Урок 7	
Тэма. Шануй бацьку з маткай, другіх не знойдзеш	38
Урок 8	
Тэма. У любую пару года слухай родную прыроду. Вясенняя старонка.....	40
Урок 9	
Тэма. «Ад А да Я прафесія мая».....	44
Выкарыстаная літаратура	47